

УДК342<20>(063)
ББК 67я43
П 68

Редакційна колегія:

Бевзенко В.М. – доктор юридичних наук, професор
Берлач А.І. – доктор юридичних наук, професор
Віхляєв М.Ю. – доктор юридичних наук, доцент
Діхтієвський П.В. – доктор юридичних наук, професор
Додін Є.В. – доктор юридичних наук, професор
Каложний Р.А. – доктор юридичних наук, професор
Коломоєць Т.О. – доктор юридичних наук, професор
Колпаков В.К. – доктор юридичних наук, професор
Кузьменко О.В. – доктор юридичних наук, професор
Курило В.І. – доктор юридичних наук, професор
Лютіков П.С. – доктор юридичних наук, доцент
Мацелик Т.О. – кандидат юридичних наук, доцент
Мельник Р.С. – доктор юридичних наук, старший науковий співробітник
Миколенко О.І. – доктор юридичних наук, професор
Приймаченко Д.В. – доктор юридичних наук, професор
Школик А.М. – кандидат юридичних наук, доцент

Право і держава: проблеми розвитку і взаємодії у ХХІ ст.: тези доповідей
П 68 міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 30-31 січня
2015 року / За заг. ред. Т.О. Коломоєць. – Запоріжжя : ЗНУ, 2015. – 200 с.

ISBN 978-617-7178-62-9

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень,
поданих на міжнародну науково-практичну конференцію «Право і держава:
проблеми розвитку і взаємодії у ХХІ ст.», яка відбулася на базі юридичного
факультету Запорізького національного університету 30-31 січня 2015 року.

УДК 342<20>(063)
ББК 67я43

ISBN 978-617-7178-62-9

© Запорізький національний університет, 2015

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

МАТЕРІАЛИ

МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«Право і держава: проблеми розвитку і взаємодії
у ХХІ ст.»

(30-31 січня 2015 року)

Запоріжжя 2015

СЕКЦІЯ 10. СУДОУСІДІ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕПОВАГУ СУДУ У ФРАНЦІЇ ТА НІМЕЧЧИНІ

*Остафійчук Л.А., заступник начальника управління правової роботи,
Головне управління міндоходів у Чернівецькій області*

Прояв неповаги до суду негативно впливає не лише на хід судового процесу, виконання судом покладених на нього завдань по захисту прав і свобод людини і громадянина, суспільного порядку і безпеки, але й позбавляє судовий процес його виховної ролі. Враховуючи курс України до світових та європейських стандартів розвитку демократії, дослідження зарубіжного досвіду в цьому напрямку має важливе теоретичне та практичне значення.

У деяких зарубіжних країнах відсутній поділ протиправних діянь на злочини та адміністративні правопорушення. У зв'язку із цим, неповага до суду кваліфікується як злочин проти правосуддя, за який передбачена кримінальна відповідальність, що характерне для країн романо-германської правової сім'ї [1, 145].

Розглянемо відповідні положення на прикладі законодавства Франції та Німеччини, в яких містяться правові норми, які передбачають кримінальну відповідальність за неповагу до суду.

У Франції незалежність суддів проголошена Конституцією 1958 року. Незмінність суддів гарантована ст. 64 Конституції [2, ст. 59–60].

Згідно французької доктрини, від суддів перш за все вимагається неупередженість, яка спирається на його незалежність від ідеологічних, політичних і соціальних відносин. У ст. 10 Ордонансу № 58-1270 1958 р. (Органічний закон про статус магістратури) встановлено заборону обговорення політичного характеру у суддівському корпусі. Суддям заборонено будь-який прояв ворожості до принципів і форм правління Республіки, а також будь-які дії політичного характеру, несумісні із зобов'язаннями, що покладені на них за посадою. Також забороняються будь-які дії, що можуть за своєю природою зупинити діяльність судових установ чи перешкодити їм [6].

Кримінальним кодексом Франції в §1 Розділу III «Про посягання на повагу, яку належить вказувати правосуддю» регламентована стаття, яка передбачає кримінальну відповідальність за неповагу до суду. Згідно з частиною 1 статті 434-24 Кримінального кодексу Франції образа словами, жестами чи погрозами, письмово чи зображеннями будь-якого роду або шляхом відправлення будь-яких предметів, адресованих судді, присяжному засідателю або іншій особі, яка засідає в судовій установі та виконує посадові обов'язки, або у зв'язку з їх виконанням, і спрямована на заподіяння шкоди його гідності або повазі, карається одним роком тюремного ув'язнення і штрафом у розмірі 15 000 євро. Частиною 2 статті 434-24 Кримінального кодексу Франції передбачено, якщо образа здійснена під час судового засідання будь-якого суду, трибуналу або іншого судового органу,

відповідальність поклається до двох років тюремного ув'язнення, та, відповідно, карається штрафом у розмірі 30 000 євро [4].

Статтею 11 Ордонансу № 58-1270 1958 р. встановлено: в доповнення до правил, що встановлюються Кримінальним кодексом і спеціальними законами, магістрати користуються захистом від будь-яких загроз і посягань при виконанні або у зв'язку із виконанням ними своїх обов'язків. Держава зобов'язана відшкодувати прямий збиток, заподіяний магістратам в результаті подібних дій, у всіх випадках, не передбачених законодавством про пенсії [6].

У Німеччині незалежність суддів і підкорення їх лише закону проголошена Конституцією 1949 року [2, ст. 106-107], а також § 25 Німецького Закону про суддів [7].

Звертаючись до питання, що ж означає суддівська незалежність абсолютно конкретно, а що ні, суддя Верховного Федерального Суду Німеччини у відставці, д-р Дітріх Байер зауважив, що звернення до Конституції Німеччини або Німецького закону «Про суддів» не внесе багато ясності. Даремно шукати чіткого визначення поняття незалежності; його можна знайти тільки в цілому ряді окремих положень, які на практиці мають різне значення, але в цілому утвердилися. При цьому по суті мова йде про три аспекти: по-перше, про істотну незалежність, по-друге, про особисту незалежність і по-третє, (законом це не врегульовано, оскільки це не регулюється) про внутрішню незалежність судді.

Істотна незалежність, становить власне ядро суддівської незалежності. Вона гарантує судді повну свободу від вказівок при пошуку права. Федеральний суд як вищий службовий суд для суддів постійно підкреслює необхідність широкого визначення меж для даної сфери. Згідно з цим суддя незалежний не тільки при власному пошуку права, а й при всіх, навіть безпосередньо службовців, істотних і процесуальних рішеннях.

Під особистою незалежністю конституція розуміє, що штатно і на весь термін життя найнятий суддя принципово не може бути зміщений або переведений в інше місце. Винятки допустимі тільки по точно описаним у законі причинам і тільки за допомогою суддівського рішення.

Але, істотна і особиста незалежність небагато вартують, якщо вони не доповнюються внутрішньою незалежністю судді. «Внутрішня незалежність» вимагає незалежності судді від різноманітних, масивних і таких, що вкрадаються впливів, до яких він схильний в межах і за межами суду. Внутрішня незалежність неможливо задалегідь описати або врегулювати законом; вона, по-перше, і перш за все є справою особистості судді. Тому завданням кожного окремого судді і всього суддівства, усвідомлювати в подальшій роботі такий «соціальний» вплив і звільнитися від нього наскільки це необхідно і можливо [5].

У положенні §90b Кримінального кодексу Федеративної Республіки Німеччини зазначено: будь-яка особа, що публічно або шляхом розповсюдження письмових матеріалів (§11, абз.3) ображає законодавчий орган країни, уряд або Конституційний Суд Федерації, або її землі, або одного із їх членів в їх якості таким чином, що це загрожуватиме авторитету держави, і при цьому умисно виступає проти цілісності Федеративної Республіки Німеччини або проти її конституційних основ, карається позбавленням волі на строк від трьох місяців до п'яти років.

Відповідно до § 185 Кримінального кодексу Федеративної Республіки Німеччини, образа карається позбавленням волі до одного року або грошовим штрафом і, якщо образа нанесена за допомогою насильницьких дій, позбавленням волі до двох років або грошовим штрафом.

Зазначені норми законодавства кореспондується із положеннями абзацу 3 §194 Кримінального кодексу Федеративної Республіки Німеччини, відповідно до якого образа посадової особи, особи, спеціально уповноваженої на виконання публічних обов'язків або військовослужбовця бундесверу під час виконання своєї служби або у зв'язку зі службою переслідується законом [3].

Отже, у законодавствах Франції та Німеччини закріплені положення щодо захисту суду від проявів неповаги або образи, за які передбачена кримінальна відповідальність.

Література:

1. Адміністративне деліктне законодавство: Зарубіжний досвід та пропозиції реформування в Україні / автор-упорядник О.А. Банчук. – К.: Книги для бізнесу, 2007. – 912 с.
2. Конституції зарубіжних країн: Навчальний посібник/ авт.-упоряд. В.О. Серьогін, Ю.М. Коломієць, О.В. Марцеляк та ін. / За заг. ред. к.ю.н. доц. В.О. Серьогіна. –Харків: Видавництво «ФІНН», 2009. – 664 с.
3. Кримінальний кодекс Федеративної Республіки Німеччина – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://constitutions.ru/archives>.
4. Кримінальний кодекс Франції – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://codes.droit.org/cod/penal.pdf?ts=1420977900>.
5. Независимость правосудия и судей в Германии. Выступление Судьи Верховного Суда Германии в отставке, д-р Дитрих Байер – [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://court.by/upload/15\(1\).doc](http://court.by/upload/15(1).doc).
6. Ордонанс № 58-1270 1958 р. (Органічний закон про статус магістратури) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://worldconstitutions.ru/?p=877>.
7. Статус судей, конституционные основы правового положения судей в Германии – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://spb5.ru/status-sudej-konstitucionnye-osnovy-pravovogo-polozheniya-sudej-v-germanii/>.

ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СУДДІВ В УКРАЇНІ

Сафонова О.Ю., аспірант юридичного факультету,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

У Резолюції 1755 (2010) Парламентської Асамблеї Ради Європи (ПАРЄ) [1] вказано, що реформа судової влади та системи правосуддя є вкрай важливою для консолідації верховенства права у країні, а основне завдання України у цьому напрямі – це усунення всіх форм корупції в судовій владі при забезпеченні незалежності судів.

А тому, необхідно забезпечити здійснення професійного навчання суддів відповідно до міжнародних стандартів, для цього виникає потреба у виявленні проблем правового регулювання та формування пропозицій щодо їх вирішення.

Важливим органом у реалізації професійної підготовки суддів є Вища кваліфікаційна комісія суддів України, слід зазначити, що окремі завдання та напрямки роботи Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (далі – ВККСУ) збігаються з повноваженнями Вищої ради юстиції. Дублювання деяких функцій цих органів закладено в самому законодавстві, наприклад щодо призначення суддів на посаду, яке відбувається ланцюговим траєкторією, що значно затягує процес призначення кандидата на посаду судді.

Проблемним питанням діяльності ВККСУ є те, що не передбачено функціонування регіональних відділень або представництв ВККСУ в областях, але особиста присутність судді чи кандидата на посаду судді під час розгляду його справи Комісією є обов'язковою. Відтак можна зробити припущення, що це не тільки відволікає суддів від виконання ними своїх посадових обов'язків, а й істотно збільшує навантаження на кожного члена ВККСУ у зв'язку зі значною кількістю справ та необхідністю індивідуального підходу до їх вирішення [2, с. 20].

На нашу думку, доцільно запровадити представництва ВККСУ в областях для ефективного виконання повноважень та зменшення навантаження на членів ВККСУ.

Щодо функцій Національної школи суддів України (далі – НШСУ), то вони частково дублюють функції Державної судової адміністрації. НШСУ відповідає за безперервну підготовку суддів та інших працівників судових органів (стаття 82 Закону «Про судоустрій і статус суддів»), а ДСА доручено забезпечувати необхідні умови для підвищення професійного рівня суддів та інших працівників судових органів та формувати систему підвищення кваліфікації (стаття 146 Закону «Про судоустрій і статус суддів»). Слід зазначити, що немає чіткого поділу завдань між цими інститутами в області підвищення професійної кваліфікації.

Національній школі суддів та юридичним вузам доручена організація спеціальної підготовки, а вищим юридичним навчальним закладам – здійснення цієї підготовки, відсутні чіткі межі між обов'язками цих установ. Через відсутність точного опису початкового навчання та його фази, поняття «організація» та «проведення» неточні. Крім того, немає чіткого розмежування між повноваженнями НШСУ та ДВНЗ, відповідальними за проведення навчання суддів.

У даному випадку виникає питання: як розмежувати повноваження вищих юридичних навчальних закладів та Національної школи суддів щодо здійснення спеціальної підготовки?

Із проаналізованих положень законодавства, можна зробити висновок, що законодавець уповноважив Національну школу суддів України на організацію такої спецпідготовки, а сам процес будуть здійснювати відповідні ДВНЗ.

Аспекти, які потребують удосконалення у статусі Національної школи суддів: оцінювання теоретичних знань та рівня професійної підготовки кандидата на посаду судді, ступеня його готовності здійснювати правосуддя віднесено до компетенції ВККСУ, а не установи, яка проводила спеціальну підготовку – НШСУ; невиправданою є передбачена в Законі «Про судоустрій і статус суддів» можливість спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді за заочною формою навчання; неналагоджена передбачена Законом система відряджень суддів до Національної школи суддів України для викладання; відсутність у Національній школі суддів України спеціалістів за окремими